

Commissiedebat Water 7 juni 2023

Op 7 juni is het jaarlijkse Commissiedebat Water gepland. De waterschappen brengen graag hun visie op waterkwaliteit onder uw aandacht.

Verbetering en stagnatie

Waterschappen en andere partijen investeerden de afgelopen jaren veel in het verbeteren van de waterkwaliteit. Ten opzichte van 30 á 40 jaar geleden gaat het de goede kant op: in veel wateren herstelt de visstand zich en kan er veilig worden gezwommen.

Maar er zijn zorgen want de verbeteringen gaan langzaam. Nederland is een land met veel water, veel functies en een intensief grondgebruik. Dat zorgt voor een hoge milieu- en gebruiksdruk, ook op dat water. Ook trekt klimaatverandering, met zware regenval en langdurige hitte en droogte, een steeds zwaardere wissel op de waterkwaliteit.

Werk samen en pak integraal aan

Waterschappen kunnen de KRW-doelen halen, maar kunnen dat niet alleen. Ook landbouw, industrie, overheid en inwoners zijn aan zet. Ingezette maatregelen vragen daarnaast tijd voordat de effecten op de waterkwaliteit zichtbaar worden omdat de aanwezigheid van stoffen in water en bodem nog lang na-ijlt.

Als we de situatie in Nederland fundamenteel willen verbeteren, moeten we op elk vlak keuzes maken. Zie waterkwaliteit in de volle breedte, als optelsom van stoffen, lozingen, emissies en bronnen. Er valt niet te kiezen waar de maatregelen uitgevoerd moeten worden: alle partijen

moeten verantwoordelijkheid nemen en aan de slag.

Wat doen waterschappen zelf?

Handen uit de mouwen

De waterschappen nemen allerlei maatregelen vanuit de opgestelde Stroomgebiedbeheerplannen: aanleg van vistrappen, natuurvriendelijke oevers, hermeanderen van beken en herstel van natuurlijke grondwaterstromen.

Daarnaast investeren we in betere en efficiëntere zuivering op de zuiveringsinstallaties van stoffen die in het rioolwater komen. Maar er is wel een grens aan wat waterschappen kunnen zuiveren: de meeste PFAS krijgen we bijvoorbeeld niet uit het water of slechts gedeeltelijk tegen hele hoge kosten. Alleen inzetten op innovatieve zuiveringstechnieken is nooit de oplossing.

Waterschappen investeren in goede samenwerking en kennisopbouw in de keten van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Om zo meer inzicht, grip en regie te krijgen op milieuvervuilende stoffen. En we zorgen dat onze eigen vergunningen voor directe lozingen actueel zijn.

Voor de indirecte lozingen geldt: daar moeten vooral gemeenten en omgevingsdiensten naar kijken, mét waterschappen.

Kennis van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) in water wordt steeds schaarser. Goede scholing en kennisuitwisseling op het gebied van ZZS is daarom hard nodig.

Signaleren en adviseren

Waterschappen hebben expertise en inzicht in de toestand van én de maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit. We hebben gebiedskennis, vaak tot in de haarvaten van het systeem. We brengen de problemen zo goed mogelijk in kaart, signaleren de uitdagingen, benoemen waar absoluut grotere stappen nodig zijn. Ook monitoren we of de waterkwaliteit van het oppervlaktewater voldoet aan de gestelde doelen.

Landbouw

Nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen zijn de belangrijkste probleemstoffen. Waterschappen werken samen met de agrarische sector en andere betrokken partijen aan het verbeteren van de waterkwaliteit en -kwantiteit én een perspectievolle agrarische bedrijfsvoering. Dit doen ze onder meer in gebiedsgerichte trajecten.

Wat vragen wij: gebruik het Nationaal Programma Landelijk Gebied waar het voor bedoeld is: verbetering van de waterkwaliteit .

Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) is een programma waarin met agrariërs wordt gewerkt aan waterkwaliteit en -beheer. Door DAW-instrumenten ook in te zetten in het NPLG ontstaat een win-winsituatie. Het bereik van DAW wordt groter en NPLG hoeft niet het wiel opnieuw uit te vinden. Door DAW mee te nemen in gebiedsprocessen van het NPLG zullen er meer maatregelen genomen worden die bijdragen aan de waterkwaliteitsdoelen en klimaatdoelen.

Wat vragen wij: combineer het DAW en het NPLG om de waterkwaliteit te verbeteren. Maak DAW onderdeel van de gebiedsprocessen.

Industrie

Waterschappen zuiveren het rioolwater steeds duurzamer en efficiënter, maar zien ook steeds meer schadelijke stoffen in het water: PFAS, plastics, medicijnresten en cosmetica.

Wereldwijd wordt elke 1.4 seconden een nieuwe chemische stof geregistreerd, dat zijn er meer

dan 20 miljoen per jaar. Veel daarvan eindigen vroeg of laat in water of bodem.

Belangrijkste principe voor ons: leg de verantwoordelijkheid voor vervuulende stoffen bij de producent: de vervuiler betaalt. We pleiten voor een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor medicijnfabrikanten en chemische industrie. Daarmee worden de verantwoordelijkheid en de kosten voor het voorkómen van milieuschade neergelegd bij de producent van stoffen. Voor de waterschappen is dit een universeel principe dat voor alle stoffen moet gelden.

Wat vragen wij: breid het principe 'vervuiler betaalt' uit naar alle stoffen.

Rijksoverheid

De rijksoverheid is en blijft voor veel onderwerpen de regisseur en bepaalt vaak de spelregels. Bijvoorbeeld bronaanpak voor medicijnresten, microplastics en opkomende en zeer zorgwekkende stoffen zoals (de duizenden vormen van) PFAS die een fiks probleem voor de waterkwaliteit vormen.

De ketenaanpak medicijnresten is een voorbeeld van gedeelde verantwoordelijkheid (incl. die voor inwoners) die ook op andere stofgroepen toegepast kan worden.

Wat vragen wij:

- **Neem zoveel mogelijk maatregelen over meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen op in landelijke wetgeving en beleid;**
- **Pas de ketenaanpak medicijnen ook toe op andere stoffen en stofgroepen;**
- **Versterk structureel de capaciteit bij Omgevingsdiensten en dan in bijzonder op expertise in relatie tot water.**

Inwoners

We moeten ons gedrag aanpassen. Niet alles kan overall, de rek is eruit. Te lang was het gevoel dat we alles met water kunnen doen, omdat er uiteindelijk wel iemand is die het water schoonmaakt.

Wat vragen wij: verbied het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door particulieren

Tot slot: reactie op Rli-rapport

In het Rli-advies 'Goed water goed geregeld' doet de Rli aanbevelingen voor een aanscherping van het Nederlandse beleid gericht op de Europese Kaderrichtlijn Water. De Unie van Waterschappen herkent de problemen die de Rli aankaart en benadrukt dat actie geboden is.

Zoals hierboven geschetst, werken waterschappen aan het steeds duurzamer en efficiënter zuiveren van rioolwater. De komende jaren verwachten we meerdere miljarden te investeren voor schoner en gezonder water. De in het rapport genoemde 4^e zuiveringstrap is overigens niet verplicht (zoals het rapport wel stelt).

Verder steunen we het advies dat alle grondwateronttrekkingen in beeld moeten komen en dat daaraan binnen gebieden grenzen kunnen worden gesteld. De Brabantse waterschappen gaan alle kleine onttrekkingen in beeld brengen.

Snel ingrijpen is ook nodig voor de Amerikaanse rivierkreeft die voor steeds grotere waterkwaliteitsproblemen zorgen.

De adviezen onderschrijven het uitgangspunt dat water en bodem leidend moeten zijn bij ruimtelijke keuzes. Keuzes die bepalen hoe we veilig kunnen wonen en werken in een laaggelegen delta, maar ook hoe succesvol we omgaan met waterkwaliteit, droogte en klimaatverandering.

Meer informatie:

Tessa Maas, 0651382490

tmaas@uvw.nl